

Zasady udzielania wsparcia w ramach wdrażania Lokalne Strategii Rozwoju 2023-2027

Lokalna Grupa Działania
„RAZEM KU LEPSZEJ PRZYSZŁOŚCI”

ul. Świdowska 12, 21-400 Łuków

Łuków, listopad 2025 r.

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Materiał opracowany przez Lokalną Grupę Działania „RAZEM KU LEPSZEJ PRZYSZŁOŚCI”.
Interwencja I.13.1 LEADER Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) - komponent Zarządzanie LSR.
Instytucja Zarządzająca Planem Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

SPOTKANIA INFORMACYJNE

Startujemy z nową LSR 2023-2027!

Lokalna Grupa Działania „RAZEM” rozpoczęła wdrażanie nowej Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023–2027 dla obszaru LGD "RAZEM" w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej (PS WPR 2023-2027) - Interwencja LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS).

Spotkania informacyjne organizowane były w każdej gminie członkowskiej LGD, aby zapewnić wszystkim mieszkańcom równy dostęp do informacji o nowych możliwościach wsparcia.

Interwencja ukierunkowana jest na **budowanie lokalnej tożsamości bazującej na aktywizacji społecznej** i przy wykorzystaniu miejscowych zasobów w sposób zapewniający najlepsze zaspokojenie potrzeb społeczności wiejskich, w tym poprzez wykorzystanie wiedzy, innowacji i rozwiązań cyfrowych

LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA RAZEM

Spotkanie informacyjne

Startujemy z nową LSR 2023-2027

Lokalna Grupa Działania „RAZEM” zaprasza mieszkańców na **spotkanie informacyjne** dotyczące możliwości uzyskania wsparcia w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023-2027

MIEJSCE:

Świetlica wiejska w Wilczyskach

Wilczyska 55a

21-426 Wola Mysłowska

TERMIN SPOTKANIA:

19 września 2025 | 16:00

W PROGRAMIE:

- ✓ Jakież są cele i przedsięwzięcia nowej LSR?
- ✓ Jakież wsparcie oferuje LGD „RAZEM”?
- ✓ Kto może składać wnioski?
- ✓ Kiedy ruszają nabory?
- ✓ Jakież są zasady otrzymywania pomocy za pośrednictwem LGD?

Gmina Wola Mysłowska

To doskonała okazja, by dowiedzieć się, jak skutecznie zdobyć środki na projekty społeczne, kulturalne, inwestycyjne oraz wspierające rozwój przedsiębiorczości

Masz pytania? Skontaktuj się z nami!

Lokalna Grupa Działania „RAZEM”

lgdrazem.pl | szlakziemilukowskiej.pl

poczta@lgdrazem.pl ☎ 25 798 31 94

Dofinansowane przez
Unię Europejską

KIM JESTEŚMY?

Lokalna Grupa Działania „RAZEM” to **partnerstwo terytorialne** mieszkańców, organizacji, instytucji publicznych oraz przedsiębiorców, które powstało **w 2008 roku** jako oddolna inicjatywa w ramach unijnego programu LEADER/ RLKS.

Wspieramy rozwój obszarów wiejskich - jesteśmy operatorem środków współfinansowanych przez Unię Europejską od 17 lat, aktualnie w ramach Planu Strategicznego WPR 2023–2027.

Pomagamy realizować projekty społeczne, chroniące dziedzictwo kulturowe i/lub przyrodnicze, inwestycyjne oraz wspierające rozwój przedsiębiorczości, które realnie poprawiają jakość życia mieszkańców i rozwijają naszą lokalną społeczność!

OBSZAR LGD „RAZEM”

CZYM SIĘ ZAJMUJEMY?

- **OGŁASZAMY NABORY WNIOSKÓW I KONKURSY GRANTOWE** – wspieramy mieszkańców, organizacje pozarządowe i przedsiębiorców w realizacji lokalnych inicjatyw
- **SZKOLIMY I DORADZAMY** – pomagamy bezpłatnie przygotować projekty i aplikować o dofinansowanie a także je rozliczyć
- **AKTYWIZUJEMY SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ** – organizujemy wydarzenia, spotkania i warsztaty rozwijające potencjał mieszkańców oraz ich miejscowości – szkolimy również z koncepcji Smart Village – nowoczesnego podejścia do rozwoju wsi
- **PROMUJEMY SZLAK ZIEMI ŁUKOWSKIEJ** – rozwijamy ofertę turystyczną i chronimy lokalne dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze
- **PROWADZIMY MOBILNE CENTRUM INFORMACJI TURYSTYCZNEJ** – przedstawiamy atrakcje regionu mieszkańcom i turystom, promując aktywny wypoczynek i lokalne produkty za pomocą nowoczesnych narzędzi: questy (również w aplikacji mobilnej), mapa interaktywna, spacer wirtualny, „wirtualny przewodnik”, pakiety turystyczne
- **WSPÓŁPRACUJEMY Z INNYMI LGD** – realizujemy wspólne projekty z partnerami krajowymi i zagranicznymi, wymieniając doświadczenia i dobre praktyki

PODPISANIE UMOWY NA WDRAŻANIE LSR

Umowa o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność 2023-2027 została podpisana z Samorządem Województwa Lubelskiego 16 grudnia 2024 r. Wdrażana jest w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 - Interwencja I. 13.1 - LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS).

Czym jest Lokalna Strategia Rozwoju?

Lokalna Strategia Rozwoju 2023–2027 (**LSR**) to dokument przygotowany przez LGD „RAZEM” w latach 2022-2023 przy współpracy i **zaangażowaniu mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji społecznych i samorządów** z terenów wiejskich powiatu łukowskiego.

Razem wyznaczyliśmy cele, które odpowiadają na realne potrzeby naszych miejscowości – od rozwoju przedsiębiorczości, poprawy stanu drobnej infrastruktury publicznej przez aktywizację społeczności lokalnej, aż po promocję dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego Szlaku Ziemi Łukowskiej.

Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju 2023-2027 jest **możliwe dzięki otrzymanym środkom z Unii Europejskiej**. Inwestujemy je w ludzi, miejsca i pomysły, które tworzą lepszą przyszłość naszej lokalnej społeczności.

RAZEM DLA ROZWOJU LOKALNEGO

wdrażamy

**Lokalną Strategię Rozwoju
2023–2027**

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU 2023-2027

LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA
„RAZEM KU LEPSZEJ PRZYSZŁOŚCI”

Łuków, czerwiec 2025

www.szlakziemilukowskiej.pl

Strona internetowa LGD

www.lgdrazem.pl

LOKALNA GRUPA
DZIAŁANIA
RAZEM

[AKTUALNOŚCI](#) [LGD „RAZEM”](#) [DOTACJE PS WPR 2023-2027](#) [SZLAK ZIEMI ŁUKOWSKIEJ](#) [PROW 2014-2020](#) [KONTAKT](#)

Dotacje LGD w ramach PS WPR 2023-2027

23 września 2024 17:12

Startujemy z realizacją nowej Lokalnej Strategii Rozwoju 2023-2027 obszaru LGD "RAZEM"!

**RAZEM
DLA ROZWOJU
LOKALNEGO**
wdrażamy
**Lokalną Strategię
Rozwoju 2023–2027**

[Dokumenty](#)[Akty prawne i wytyczne](#)[Nabory wniosków](#)[Poradnik dla Wnioskodawcy](#)[Szkolenia](#)[Doradztwo](#)[Plan komunikacji](#)[Konsultacje społeczne](#)[Smart Village - Inteligentna Wieś](#)[Obowiązek komunikacyjny](#)[Monitoring i ewaluacja](#)[Wsparcie przygotowawcze](#)

LGD na Facebook'u

www.facebook.com/lgd.razem

Lokalna Grupa Działania Razem

1,4 tys. polubienia • 1,7 tys. obserwujący

Pulpit profesjonalny

Edytuj

Reklamuj

LGD na YouTube

<https://www.youtube.com/@LokalnaGrupaDzialaniaRAZEM>

 PL

Główna

Shorts

Subskrypcje

Ty

Historia

Zaloguj się, by polubić film, zostawić komentarz lub zasubskrybować kanał.

Zaloguj się

Odkrywaj

Muzyka

Filmy

Na żywo

Gry

Wiadomości

Sport

Podcasty

Więcej z YouTube

YouTube Premium

Szukaj

Zaloguj się

Lokalna Grupa Działania RAZEM

@LokalnaGrupaDzialaniaRAZEM · 2 subskrybentów · 2 filmy

Więcej informacji o tym kanale ...więcej

Subskrybuj

Wideo

Posty

Efekty wsparcia LGD RAZEM – dobre praktyki z regionu (wersja skrócona)

3 wyświetlenia · 2 godziny temu

Efekty wsparcia LGD RAZEM – dobre praktyki z regionu!

2 wyświetlenia · 2 godziny temu

Cele i przedsięwzięcia LSR 2023-2027

Lokalne Grupy Działania „RAZEM”

CEL nr 1

C.1 Podniesienie jakości życia i integracja mieszkańców, w tym przeciwdziałanie wykluczeniu na obszarze LGD RAZEM do 2027 r.

Przedsięwzięcia

- **P.1.1** Rozwój przedsiębiorczości włączającej
- **P.1.2** Aktywni dla siebie i obszaru LGD RAZEM

CEL nr 2

C.2 Rozwój przedsiębiorczości i atrakcyjności obszaru LGD RAZEM w oparciu o lokalne zasoby kulturowe i turystyczno-rekreacyjne do 2027 r.

Przedsięwzięcia

- **P.2.1** Rozwój przedsiębiorczości turystyczno-rekreacyjnej przyjaznej środowisku
- **P.2.2** Zielony i aktywny Szlak Ziemi Łukowskiej

FORMY WSPARCIA

CEL nr 1

C.1 Podniesienie jakości życia i integracja mieszkańców, w tym przeciwdziałanie wykluczeniu na obszarze LGD RAZEM do 2027 r.

P. 1.1 Rozwój przedsiębiorczości włączającej – budżet: 175 000,00 EUR

dotacje na:

- podejmowanie i rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej, tematycznie związane z celem nr 1 i innowacją społeczną - konkurs

P.1.2 Aktywni dla siebie i obszaru LGD RAZEM – budżet: 509 669,00 EUR

dotacje na:

- ograniczenie wykluczenia społecznego i cyfrowego seniorów - konkurs grantowy
- wsparcie osób w niekorzystnej sytuacji, w tym potencjału osób młodych do 25 roku życia – konkurs
- wzmacnianie dostępności, w tym w budynkach użyteczności publicznej, z uwzględnieniem elementów przyjaznych środowisku – konkurs
- projekt partnerski z partnerem krajowym spoza obszaru LGD, zgodny z celem nr C.1 – konkurs
- wzmocnienie lokalnych liderów, przeciwdziałanie wykluczeniu obejmujące innowacyjne rozwiązania informatyczne – operacja własna LGD

Innowacyjność społeczna

dla przedsięwzięć celu nr 1

Definicja – Innowacje społeczne są **to nowe działania społeczne bazujące na wykorzystaniu lokalnych zasobów i mające na celu poprawienie jakości życia społeczności lokalnej oraz wzmocnienie relacji społecznych**. Ich cechą charakterystyczną jest wprowadzanie nowych lub zmodyfikowanych rozwiązań w nowym kontekście społecznym. Rozwiązania te mogą wiązać się z innowacyjnymi produktami, usługami, modelami bądź procesami, które umożliwią rozwiązanie bądź ograniczenie występujących problemów społecznych, zainicjują działania włączające i wpłyną na podniesienie jakości życia mieszkańców. Uwzględniają współpracę trójsektorową (gospodarczy, społeczny, publiczny).

Rada będzie przyznawała punkty w oparciu o powyższą def. innowacyjności według stopnia oryginalności zmian:

Kreatywne – powstają w wyniku autorskiego pomysłu, nieistniejącego na obszarze całego LSR, – 15 pkt; nieistniejącego na obszarze gminy – 10 pkt

Imitujące – wzorowane na wcześniej powstałych produktach, usługach, procesach lub organizacji na obszarze całego LSR – 10 pkt; na obszarze gminy – 5 pkt

Pozorne – operacje nie wykorzystują def. innowacyjności społecznej – 0 pkt

CEL nr 2

C.2 Rozwój przedsiębiorczości i atrakcyjności obszaru LGD RAZEM w oparciu o lokalne zasoby kulturowe i turystyczno-rekreacyjne do 2027 r.

P.2.2 Zielony i aktywny Szlak Ziemi Łukowskiej – budżet 1 115 331,00 EUR

dotacje na:

- budowę/modernizację publicznej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, w których wykorzystano rozwiązania przyjazne środowisku – konkurs
- wzmacnianie oferty turystycznej i spędzania czasu wolnego, w tym obejmujące działania promujące zdrowy styl życia, przeciwdziałające zmianom klimatu i ograniczające presję na środowisko – konkurs
- ochronę dziedzictwa kulturowego i/ lub przyrodniczego ukierunkowanych na innowację opartą o zasoby lokalne – konkurs grantowy
- wsparcie potencjału lokalnych NGO w oparciu o lokalne zasoby kulturowe i turystyczno-rekreacyjne – konkurs grantowy
- rozwój atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej Szlaku Ziemi Łukowskiej – konkurs grantowy
- projekt partnerski realizowany z partnerem krajowym lub zagranicznym, zgodny z celem nr C.2 – konkurs
- stworzenie sieci współpracy na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, w tym ukierunkowanych na innowację opartą o zasoby lokalne – operacja własna LGD
- opracowanie koncepcji SV – konkurs grantowy

FORMY WSPARCIA

CEL nr 2

C.2 Rozwój przedsiębiorczości i atrakcyjności obszaru LGD RAZEM w oparciu o lokalne zasoby kulturowe i turystyczno-rekreacyjne do 2027 r.

P.2.1 Rozwój przedsiębiorczości turystyczno-rekreacyjnej przyjaznej środowisku – budżet: 450 000,00 EUR

dotacje na:

- podejmowanie i rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej, tematycznie związane z celem nr 2 i innowacją opartą o lokalne zasoby – konkurs
- tworzenie gospodarstw agroturystycznych i zagród edukacyjnych – konkurs

Innowacyjność oparta na lokalnych zasobach

dla przedsięwzięć celu nr 2

Definicja – innowacyjność oparta na lokalnych zasobach dotyczy **wprowadzenia na obszar LGD "RAZEM" zmiany mającej na celu wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów** w postaci osobliwości przyrody nieożywionej, zasobów historycznych i kulturowych związanych z walkami powstańczymi Powstania Styczniowego i Listopadowego, a także I i II Wojny Światowej oraz życiorysu i twórczości Henryka Sienkiewicza i Szlaku Ziemi Łukowskiej.

Rada będzie przyznawała punkty w oparciu o powyższą def. innowacyjności według stopnia oryginalności zmian:

Kreatywne – powstają w wyniku autorskiego pomysłu, dotyczą wdrożenia nowego na obszarze objętym LSR produktu, usługi, procesu lub organizacji wykorzystując lokalne zasoby wskazane w powyższej definicji – 10 pkt;

Imitujące – wzorowane na wcześniej powstałych produktach, usługach, procesach lub organizacji, dotyczące nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów wskazanych w powyższej definicji – 5 pkt;

Pozorne – operacje nie wykorzystują lokalnych zasobów wskazanych w powyższej definicji – 0 pkt

Kto może składać wnioski?

Ze wsparcia będą mogli skorzystać osoby fizyczne, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, rolnicy, jsfp z obszaru LGD „RAZEM”, tj. gmin: Adamów, Krzywda, Łuków, Serokomla, Stanin, Stoczek Łukowski, Trzebieszów, Wojcieszków, Wola Mysłowska oraz Miasta Stoczek Łukowski, **w szczególności:**

- **Osoby fizyczne** – w tym osoby w niekorzystnej sytuacji (kobiety, osoby z niepełnosprawnościami), młodzież do 25 roku życia, seniorzy powyżej 60 roku życia
- **Organizacje pozarządowe** (NGO) – stowarzyszenia, fundacje, KGW, OSP
- **Przedsiębiorcy** – mikro i małe przedsiębiorstwa, spółdzielnie mające siedzibę lub oddział na obszarze LGD
- **Rolnicy** – rolnicy, małżonkowie rolników lub domownicy z małego gospodarstwa rolnego, planujący utworzenie zagrody edukacyjnej lub gospodarstwa agroturystycznego
- **Jednostki sektora finansów publicznych** (jsfp) – m.in. gminy, miasto do 20 tys. mieszkańców, GBP/MBP, GOK, samorządowe instytucje kultury

Harmonogram naborów wniosków

- ▶ **Harmonogram** jest aktualizowany raz na kwartał i może ulec zmianie

[pobierz ze strony](#)

ZAKRESY WSPARCIA w ramach PS WPR

▶ Wytyczne szczegółowe w zakresie przyznawania i wypłaty pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrażanie LSR

1. rozwój przedsiębiorczości, poprzez:
 - a) start DG - podejmowanie działalności gospodarczej
 - b) rozwój DG - rozwijanie działalności gospodarczej;
2. rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych poprzez:
 - a) start GA- tworzenie gospodarstw agroturystycznych
 - b) start ZE- tworzenie zagród edukacyjnych
 - ~~c) start GO~~
 - ~~d) rozwój GA~~
 - ~~e) rozwój ZE~~
 - ~~f) rozwój GO~~
- ~~3. rozwój współpracy poprzez:~~
 - ~~a) start KŁŻ~~
 - ~~b) rozwój KŁŻ~~
4. przygotowanie koncepcji SV
5. poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej
6. kształtowanie świadomości obywatelskiej
7. włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji
8. ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi
- ~~9. przygotowanie projektów partnerskich~~

WYSOKOŚĆ WSPARCIA

START DG

Minimalna kwota wsparcia wynosi: **50 tys. zł**
Maksymalna kwota wsparcia wynosi: **100 tys. zł**
Maksymalny dopuszczalny poziom dofinansowania wynosi do **65% kosztów kwalifikowalnych**

ROZWÓJ DG

Minimalna kwota wsparcia wynosi: **50 tys. zł**
Maksymalna kwota wsparcia wynosi: **200 tys. zł**
Maksymalny dopuszczalny poziom dofinansowania wynosi do **65% kosztów kwalifikowalnych**

START GA

Minimalna kwota wsparcia wynosi: **50 tys. zł**
Maksymalna kwota wsparcia wynosi: **100 tys. zł**
Maksymalny dopuszczalny poziom dofinansowania wynosi do **85% kosztów kwalifikowalnych**

START ZE

Minimalna kwota wsparcia wynosi: **50 tys. zł**
Maksymalna kwota wsparcia wynosi: **100 tys. zł**
Maksymalny dopuszczalny poziom dofinansowania wynosi do **85% kosztów kwalifikowalnych**

| ZALICZKA

Pomoc przyznawana jest w formie refundacji poniesionych wydatków kwalifikowalnych

Istnieje możliwość zawnioskowania o wypłatę

► zaliczki do 50 %

W przypadku skorzystania przez Beneficjenta z zaliczki pozostała kwota dofinansowania będzie wypłacona w formie refundacji poniesionych wydatków kwalifikowalnych po rozliczeniu wniosku o płatność.

Czyli najpierw ponoszone są wydatki w trakcie realizacji operacji z zaliczki i ze środków własnych beneficjenta, a dopiero później, po wykazaniu poniesionych wszystkich wydatków, są zwracane/refundowane (różnica pomiędzy wydanymi środkami a wypłaconą zaliczką) w oparciu o określone dokumenty (faktury, listy obecności, zdjęcia, itp.)

| ZALICZKA

- Zaliczka nie może przekraczać **50%** kwoty przyznanej pomocy.
- Zaliczka jest wypłacana, jeżeli beneficjent wnioskował o jej wypłatę we wniosku o przyznanie pomocy.
- Zaliczka jest wypłacana beneficjentowi jednorazowo w terminie, wysokości i w sposób określony w umowie o przyznaniu pomocy.
- Rozliczenie zaliczki polega na pomniejszeniu kwoty przysługującej do wypłaty na podstawie wniosku lub wniosków (operacja realizowana w 2 etapach) o płatność o kwotę przekazanych środków.
- Warunkiem wypłaty zaliczki jest wniesienie przez beneficjenta zabezpieczenia zaliczki. Termin wniesienia zabezpieczenia określa umowa o przyznaniu pomocy.

| ZABEZPIECZENIE WYKONANIA UMOWY

- Zabezpieczeniem należytego wykonania przez Beneficjenta zobowiązań określonych w umowie oraz ustanowieniem zabezpieczenia środków zaliczki jest **weksel niezupełny** (in blanco) wraz z **deklaracją wekslową** sporządzoną na formularzu udostępnionym przez SW, podpisywany przez Beneficjenta w obecności upoważnionego pracownika SW i złożony we właściwym ze względu na siedzibę Beneficjenta SW (Samorząd Województwa Lubelskiego w Lublinie): **nie później niż przed wypłatą zaliczki**.
- W przypadku wypełnienia przez Beneficjenta zobowiązań określonych w Umowie, SW zwróci Beneficjentowi weksel, po upływie 5 lat od dnia wypłaty przez Agencję płatności końcowej. SW zwraca Beneficjentowi niezwłocznie weksel, w przypadku: wypowiedzenia umowy przed dokonaniem wypłaty pomocy; odmowy wypłaty całości pomocy; zwrotu przez Beneficjenta całości otrzymanej pomocy wraz z należnymi odsetkami.

ZASADY PRYZYNAWANIA WSPARCIA

WYTYCZNE | REGULAMINY | PROCEDURY

Szczegółowe warunki oraz tryb przyznawania i wypłaty pomocy na operacje realizowane w ramach wdrażania LSR określają:

1

Wytyczne szczegółowe

Wytyczne szczegółowe w zakresie przyznawania i wypłaty pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrażanie LSR

2

Wytyczne podstawowe

Wytyczne podstawowe w zakresie pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027

3

Wytyczne (dot. LGD)

Wytyczne w zakresie niektórych zasad dokonywania wyboru operacji lub grantobiorców przez lokalne grupy działania

4

Dokumenty LGD

Regulaminy naboru i Procedury oceny i wyboru operacji obowiązujące w LGD

[Dokumenty do pobrania](#)

Numer identyfikacyjny EP

– numer producenta nadawany przez ARiMR

Warunkiem ubiegania się o wsparcie w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „RAZEM” na lata 2023–2027 jest posiadanie przez wnioskodawcę numeru ewidencyjnego producenta (EP), nadawanego przez ARiMR.

Czym jest numer EP?

Numer EP - *numer identyfikacyjny ewidencji producentów* to **9-cyfrowy kod**, który jednoznacznie identyfikuje każdego beneficjenta środków unijnych w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (niezależnie od tego, czy wnioskodawca jest osobą fizyczną, jednostką sektora finansów publicznych, stowarzyszeniem czy inną osobą prawną). Stanowi on podstawę do ewidencji producentów rolnych i jest niezbędny do ubiegania się o różnego rodzaju dotacje i wsparcie.

Numer EP umożliwia wnioskodawcy złożenie wniosku o przyznanie pomocy w systemie PUE ARiMR: <https://epue.arimr.gov.pl/pl/strona-glowna>

Numer identyfikacyjny EP

– numer producenta nadawany przez ARiMR – cd.

Jak uzyskać numer producenta EP?

W pierwszej kolejności należy pobrać wniosek o wpis do ewidencji producentów korzystając ze strony: <https://www.gov.pl/web/arimr/wniosek-o-wpis-do-ewidencji-producentow2>.

Formularze wniosku wraz z załącznikami dostępne są również w biurach powiatowych ARiMR oraz w oddziałach regionalnych ARiMR. Następnie należy wypełnić formularz wniosku (w polu „rodzaj producenta” zaznaczając opcję: „Potencjalny beneficjent”). Ostatnim krokiem jest złożenie wniosku w najbliższym biurze powiatowym Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa:

- **osobiście**,
- pocztą,
- online za pośrednictwem ePUAP (nie ma możliwości wysłania wniosku mailem)

Gdzie znajduje się najbliższe biuro powiatowe ARiMR?

ARiMR Łuków – biuro powiatowe | 21-400 Łuków, ul. Przemysłowa 15.

Uwaga! Czas oczekiwania na nadanie numeru może wynosić nawet 30 dni.

Do pobrania:

Wniosek o wpis do ewidencji producentów - [pobierz](#)

Wniosek o wpis do ewidencji producentów - aktywny (też zmiana danych) - [do wypełnienia na komputerze](#)

Załącznik do wniosku o wpis do ewidencji producentów dla organizacji producentów - [pobierz](#)

Załącznik do wniosku dla wspólników spółki cywilnej i współposiadaczy gospodarstwa rolnego - [pobierz](#)

Załącznik do wniosku o wpis do ewidencji producentów, przeznaczony dla osób fizycznych, których dane zostaną przekazane przez podmiot ubiegający się o wpis do ewidencji producentów - [pobierz](#)

Instrukcja wypełnienia wniosku o wpis do ewidencji producentów - [pobierz](#)

PLATFORMA USŁUG ELEKTRONICZNYCH ARIMR

(PUE ARiMR)

Wszystkie wnioski o przyznanie pomocy (z wyjątkiem projektów grantowych) w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „RAZEM” na lata 2023–2027 należy składać wyłącznie za pośrednictwem Platformy Usług Elektronicznych (PUE ARiMR).

➤ **Przejdź do strony:** <https://epue.arimr.gov.pl/pl/strona-glowna>

Czym jest PUE ARiMR?

Platforma Usług Elektronicznych to system teleinformatyczny ARiMR, który umożliwia obsługę procesów związanych z ubieganiem się o środki finansowe, podpisywanie umów oraz składanie wniosków o płatność – wszystko w formie elektronicznej. Rejestracja w systemie PUE jest obowiązkowa i powinna zostać przeprowadzona po uzyskaniu numeru EP.

Złożenie wniosku o przyznanie pomocy za pomocą systemu IT następuje **po uwierzytelnieniu w tym systemie wnioskodawcy**, czyli po uwierzytelnieniu osób uprawnionych/upoważnionych do jego reprezentacji. Złożenie wniosku nie wymaga podpisu elektronicznego, **ale uwierzytelnienia w systemie PUE ARIMR (konto na osobę fizyczną)**.

Użytkownik może zalogować się do PUE za pomocą profilu zaufanego lub kwalifikowanego podpisu elektronicznego.

PUE ARiMR umożliwia m.in.:

- składanie wniosków o przyznanie pomocy w ramach PS WPR 2023–2027,
- składanie wniosków o płatność,
- zawieranie umów elektronicznych z ARiMR,
- udzielanie i rejestrowanie pełnomocnictw,
- komunikację z ARiMR (np. przez powiadomienia SMS),
- śledzenie statusu złożonych dokumentów i decyzji

Pomocne instrukcje znajdują się w ogłoszeniu o naborze

PLATFORMA USŁUG ELEKTRONICZNYCH ARIMR

(PUE ARiMR)

Pomocne instrukcje:

- Instrukcja logowania Platformy Usług Elektronicznych (PUE) – [pobierz](#)
- Instrukcja obsługi zawierania umowy za pośrednictwem Platformy Usług Elektronicznych ARiMR w zakresie PS WPR 2023-2027 – [pobierz](#)
- Informacja dla Użytkownika PUE ARiMR, który wybrał formę powiadomienia SMS – [pobierz](#)
- Instrukcja złożenia prośby o przywrócenie terminu za pośrednictwem Platformy Usług Elektronicznych ARiMR w zakresie PS WPR 2023-2027 – [pobierz](#)
- Instrukcja ustanawiania Pełnomocników – [pobierz](#)

OGŁOSZENIA O NABORACH WNIOSKÓW

zakładka: DOTACJE PS WPR 2023–2027 → Nabory wniosków → Ogłoszenia o naborach wniosków [przejdź](#)

Ogłoszenia o naborach wniosków

1 września 2025 14:00

Na tej stronie publikowane są wszystkie ogłoszenia o naborach wniosków organizowanych przez LGD „RAZEM”. Każde ogłoszenie zawiera szczegółowy regulamin z informacjami o zakresie wsparcia, terminach oraz wymaganych dokumentach niezbędnych do złożenia wniosku.

Dokumenty LGD

Akty prawne i wytyczne

Nabory wniosków

Poradnik dla Wnioskodawcy

Doradztwo

Plan komunikacji

Konsultacje społeczne

Smart Village - Inteligentna Wieś

Obowiązek komunikacyjny

Nabory wniosków

ZASADY WYBORU OPERACJI DO DOFINANSOWANIA

- w jednym naborze wniosków dany wnioskodawca może złożyć **tylko jeden wniosek** o przyznanie pomocy
- operacje są wybierane do dofinansowania **w drodze konkursu**
- ogłoszenie o naborze wniosków publikowane jest **na stronie internetowej LGD** nie później niż 14 dni przed planowanym terminem rozpoczęcia biegu terminu składania wniosków
- wniosek o przyznanie pomocy wraz z załącznikami składa się przez system IT ARiMR **w terminie** wskazanym w ogłoszeniu o naborze wniosków/Regulaminie naboru wniosków, **nie krótszym niż 14 dni**
- operacja musi być zgodna z warunkami przyznania pomocy w ramach LSR:
 - z formą wsparcia wskazaną w Regulaminie naboru wniosków
 - realizująca wskazane w Regulaminie naboru wniosków: cel LSR, przedsięwzięcie LSR, wskaźniki produktu i wskaźniki rezultatu zaplanowane w LSR
- pomoc przysługuje według kolejności ustalonej **na podstawie liczby punktów uzyskanych w ramach oceny** prowadzonej przez Radę LGD z zastosowaniem kryteriów wyboru operacji określonych w LSR i wskazanych w ogłoszeniu o naborze

KONKURSOWY TRYB WYBORU OPERACJI

PROCES	KTO ODPOWIADA	CZAS TRWANIA
Przekazanie ZW projektu regulaminu naboru wniosków (celem jego uzgodnienia)	LGD	W terminie co najmniej 60 dni przed planowanym terminem rozpoczęcia naboru wniosków
Ogłoszenie Konkursu na stronie www.lgdrazem.pl/www.szlakziemilukowskiej.pl (obowiązuje Regulamin naboru)	LGD	Min. 14 dni przed pierwszym dniem naboru
Szkolenia/spotkania informacyjno-szkoleniowe – doradztwo – przygotowanie WoPP	LGD - Wnioskodawca	Przed i w czasie trwania naboru
Przygotowanie i złożenie wniosku o przyznanie pomocy za pośrednictwem PUE ARiMR (tylko jeden wniosek!)	Wnioskodawca	W czasie trwania naboru, który trwa 14 dni
Ocena formalna + możliwe wezwania do uzupełnień	LGD - Wnioskodawca	14 dni na odpowiedź na wezwanie
Ocena merytoryczna (warunki przyznania pomocy, lokalne kryteria wyboru)	LGD	Proces oceny i wyboru w LGD trwa max. 60 dni
Przekazanie wnioskodawcy informacji o wyniku oceny i wyboru wniosku (możliwość wniesienia protestu)	LGD	Proces oceny i wyboru w LGD trwa max. 60 dni
Ostateczna weryfikacja wniosków + wezwania do uzupełnień	Samorząd Województwa (Urząd Marszałkowski)	7-14 dni na uzupełnienie
Podpisanie umowy - UM	Samorząd Województwa (Urząd Marszałkowski)	5 miesięcy od dnia przekazania wniosków przez LGD (wezwanie do uzupełnień wstrzymuje ten termin)
Realizacja projektu zgodnie z umową lub aneksem	Beneficjent	Max. 2 lata od zawarcia umowy , max. 30.06.2029 r.
Rozliczenie projektu - złożenie WoP	Beneficjent, SW (UMWL)	7-14 dni na uzupełnienie, SW weryfikacja 3-4 miesiące
Okres związania celem (w poprzedniej perspektywie tzw. okres trwałości projektu) okres 2-5 lat liczonych od dnia wypłaty płatności końcowej , w trakcie którego Beneficjent powinien utrzymywać spełnianie warunków przyznania i wypłaty pomocy oraz realizować lub zrealizować określone w umowie zobowiązania	Beneficjent	2-5 lat od dnia wypłaty środków

LOKALNE KRYTERIA WYBORU OPERACJI konkurs

LOKALNE KRYTERIA WYBORU GRANTOBIORCÓW projekt grantowy

[Pobierz kryteria ze strony](#)

LOKALNE KRYTERIA WYBORU OPERACJI

W RAMACH REALIZACJI LSR 2023-2027 LGD „RAZEM”

w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027
dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)

tekst jednolity

Lokalna Grupa Działania „RAZEM KU LEPSZEJ PRZYSZŁOŚCI”

ul. Świderska 12
21-400 Łuków

START DG

podejmowanie pozarolniczej
działalności gospodarczej

- ✓ Dedykowana alokacja – **9 dotacji** (**3 dotacje** z celu nr 1 i **6 dotacji** z celu nr 2)
- ✓ Minimalna kwota wsparcia wynosi: **50 tys. zł**
- ✓ Maksymalna kwota wsparcia wynosi: **100 tys. zł**
- ✓ Maksymalny, dopuszczalny poziom wsparcia wynosi do **65%** kosztów kwalifikowalnych
- ✓ Wymagany wkład własny **min. 35%**
- ✓ Planowany termin naboru – **I kwartał 2026 r.**

START DG

podjmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej

Wyliczenie kosztu operacji przy min. wkładzie własnym **35%** -
START DG – podjmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej

	wnioskowana kwota dofinansowania (zł)	100 000,00	70 000,00	50 000,00	65,00%
I etap - składanie wniosku do LGD za pośrednictwem EPUE ARMiR	wkład własny	53 846,15	37 692,31	26 923,08	35,00%
	koszt całkowity projektu	153 846,15	107 692,31	76 923,08	100,00%
	koszt kwalifikowalny	153 846,15	107 692,31	76 923,08	100,00%
II etap - podpisanie umowy i wnioskowanie o otrzymanie zaliczki	zaliczka (50% wnioskowanej kwoty)	50 000,00	35 000,00	25 000,00	50,00%
III- etap realizacja umowy	Kwota, jaką beneficjent musi posiadać po podpisaniu umowy i w trakcie realizacji projektu - po otrzymaniu zaliczki	103 846,15	72 692,31	51 923,08	-
IV etap - rozliczenie projektu i płatność końcowa	Wypłata przez ARiMR środków z uwzględnieniem wypłaconej zaliczki	50 000,00	35 000,00	25 000,00	-

START DG

podejmowanie pozarolniczej
działalności gospodarczej

| Ogólne warunki przyznania pomocy

- ✓ O pomoc może ubiegać się osoba fizyczna.
- ✓ O pomoc może ubiegać się wyłącznie podmiot posiadający numer EP.
- ✓ Pomoc przyznaje się do wysokości limitu środków określonego w regulaminie naboru wniosków.
- ✓ Pomoc nie przysługuje podmiotowi, który podlega zakazowi dostępu do środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 4 ustawy FP, na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu, a także podmiotowi, który podlega wykluczeniu z dostępu do otrzymania pomocy.
- ✓ Pomoc nie przysługuje, jeżeli wnioskodawca stworzył sztuczne warunki, w sprzeczności z prawodawstwem rolnym, mające na celu obejście przepisów i otrzymanie pomocy finansowej.

START DG

podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej

| Warunki podmiotowe

O pomoc może ubiegać się osoba fizyczna, która:

- ✓ jest **pełnoletnia** i co najmniej **od roku** poprzedzającego złożenie wniosku o przyznanie pomocy posiada miejsce **zameldowania** na obszarze LSR, tj. powiatu łukowskiego (z wyłączeniem miasta Łuków).
 - Spełnienie warunku dotyczącego **miejsca zameldowania**, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 i 2 wytycznych szczegółowych, potwierdzone jest wydaniem przez organ gminy, nie wcześniej **niż 3 miesiące** przed dniem złożenia WOPP, zaświadczeniem z właściwej ewidencji ludności o miejscu zameldowania na pobyt stały lub czasowy.
- ✓ jest obywatelem państwa członkowskiego **Unii Europejskiej**.

START DG

podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej

| Warunki podmiotowe - c.d.

- ✓ w okresie **roku** poprzedzającego dzień złożenia WOPP **nie wykonywała i nie wykonuje działalności gospodarczej**, do której stosuje się przepisy ustawy Prawo przedsiębiorców
- ✓ **nie otrzymała** dotychczas **pomocy w ramach PROW 2014-2020** na operację w ramach poddziałania 6.2 lub 6.4 lub 4.2 lub 19.2 w zakresie podejmowanie działalności gospodarczej
- ✓ **nie otrzymała** dotychczas **pomocy w ramach PS WPR 2023-2027** na operację w zakresie start DG, start GA, start ZE, start GO, start KŁŻ, rozwój DG, rozwój GA, rozwój ZE, rozwój GO lub rozwój KŁŻ

START DG

podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej

| Warunki przedmiotowe

- ✓ operacja dotyczy działalności **zgodnej z celami LSR**;
- ✓ operacja została wybrana do finansowania ze środków danej LSR, a tym samym uzyskała pozytywny wynik wyboru operacji;
- ✓ operacja zakłada **miejsce świadczenia usług** lub realizację inwestycji na obszarze wiejskim objętym LSR;
- ✓ realizacja operacji nastąpi w jednym etapie a złożenie wniosku o płatność nastąpi w terminie **do 2 lat od dnia zawarcia umowy**, lecz nie później niż do 30.06.2029 r.;
- ✓ w przypadku operacji inwestycyjnej trwale związanej z nieruchomością, pomoc przyznaje się, jeżeli jest realizowana na: obszarze objętym LSR; nieruchomości będącej własnością wnioskodawcy lub do której wnioskodawca posiada tytuł prawny do dysponowania na cele określone we wniosku o przyznanie pomocy przez okres ubiegania się o przyznanie pomocy na operację, okres realizacji operacji oraz okres związania celem (**2 lata** od daty wypłaty płatności końcowej);
- ✓ w przypadku operacji, która obejmuje koszty zakupu i montażu instalacji odnawialnych źródeł energii, pomoc przyznaje się, jeżeli suma planowanych do poniesienia kosztów dotyczących odnawialnych źródeł energii **nie przekracza połowy wszystkich kosztów** kwalifikowanych.

START DG

podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej

| Warunki przedmiotowe – c.d.

Pomoc przyznaje się, jeżeli operacja zakłada:

- ✓ **podjęcie we własnym imieniu działalność gospodarczą**, do której stosuje się przepisy ustawy Prawo przedsiębiorców i dokonał zgłoszenia do CEIDG;
- ✓ zgłoszenie się do ubezpieczenia **emerytalnego, rentowego i wypadkowego** na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania tej działalności, *jeżeli osoba nie jest objęta tym ubezpieczeniem lub ubezpieczeniem społecznym rolników*;
- ✓ osiągnięcie co najmniej **30%** docelowego zakładanego w biznesplanie ilościowego lub wartościowego poziomu sprzedaży produktów lub usług do dnia, w którym upłynie pełny rok obrotowy od dnia wypłaty pomocy;
- ✓ wnioskodawca realizuje zapisy zawarte w **biznesplanie nie wcześniej niż w dniu zawarcia umowy o przyznaniu pomocy**
- ✓ **Wnioskodawca promuje świadczone przez siebie usługi/ produkty** oraz publikuje/ aktualizuje ich zakres i asortyment.

START DG

podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej

| Zobowiązania wynikające z umowy

- ✓ wykonywanie działalności gospodarczej i podleganie ubezpieczeniom, co najmniej **w okresie 2 lat od dnia wypłaty płatności końcowej**
- ✓ **informowanie Samorządu Województwa** o zawieszeniu prowadzonej działalności gospodarczej, przy czym okresy zawieszenia działalności nie wliczają się do okresu prowadzenia działalności gospodarczej. Okresy zawieszenia działalności gospodarczej powinny umożliwić realizację zobowiązania do 2-letniego okresu prowadzenia działalności nie później niż do dnia upływu 3 lat od daty wypłaty płatności końcowej
- ✓ **osiągnięcie co najmniej 30%** zakładanego w biznesplanie ilościowego lub wartościowego poziomu sprzedaży produktów lub usług **do dnia, w którym upłynie pełny rok obrachunkowy od dnia wypłaty płatności końcowej** (nie wlicza się okresów zawieszenia działalności)
- ✓ **prowadzenie ewidencji** świadczonych usług lub sprzedaży produktów
- ✓ **bieżące informowanie o świadczonych usługach** i ich zakresie lub asortymencie poprzez ogólnodostępne środki przekazu
- ✓ informowanie Samorządu Województwa o **realizacji biznesplanu**, w ramach operacji, na którą została udzielona pomoc, **na 3 miesiące** przed upływem **ostatniego roku okresu związania celem**

START DG

podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej

| Wzory:

Dokumenty do wniosku o przyznanie pomocy:

Instrukcja wypełniania wniosku o przyznanie pomocy dla I.13.1 WDR v 2 (WoPP) - [pobierz](#)

Pomocniczy załącznik do instrukcji wypełniania WoPP - [pobierz](#)

Wykaz załączników do WoPP - [pobierz](#)

Załączniki do WoPP - [pobierz](#)

Wykaz załączników do WoP - [pobierz](#)

Wzory umów - płatności ryczałtowe:

Podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne - [pobierz](#)

Załączniki do umów:

Biznesplan - [pobierz](#)

Zestawienie rzeczowo-finansowe - [pobierz](#)

Klauzula informacyjna o przetwarzaniu danych osobowych - [pobierz](#)

Wykaz działek na których będzie realizowana operacja trwale związana z nieruchomością - [pobierz](#)

ROZWÓJ DG

rozwijanie pozarolniczej
działalności gospodarczej

- ✓ Dedykowana alokacja – **5 dotacji** (**2 dotacje** w celu nr 1 i **3 dotacje** w celu nr 2)
- ✓ Minimalna kwota wsparcia wynosi: **50 tys. zł**
- ✓ Maksymalna kwota wsparcia wynosi: **200 tys. zł**
- ✓ Maksymalny, dopuszczalny poziom wsparcia wynosi **do 65%** kosztów kwalifikowalnych
- ✓ Wymagany wkład własny **min. 35%**
- ✓ Planowany termin naboru – **I kwartał 2026**

ROZWÓJ DG

rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej

Wyliczenie kosztu operacji przy min. wkładzie własnym **35%** -
ROZWÓJ DG – rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej

I etap - składanie wniosku do LGD za pośrednictwem ePUE ARMiR	wnioskowana kwota dofinansowania (zł)	200 000,00	100 000,00	50 000,00	65,00%
	wkład własny	107 692,31	53 846,15	26 923,08	35,00%
	koszt całkowity projektu	307 692,31	153 846,15	76 923,08	100,00%
	koszt kwalifikowalny	307 692,31	153 846,15	76 923,08	100,00%
II etap - podpisanie umowy i wnioskowanie o otrzymanie zaliczki	zaliczka (50% wnioskowanej kwoty)	100 000,00	50 000,00	25 000,00	50,00%
III- etap realizacja umowy	Kwota, jaką beneficjent musi posiadać po podpisaniu umowy i w trakcie realizacji projektu - po otrzymaniu zaliczki	207 692,31	103 846,15	51 923,08	nd
IV etap - rozliczenie projektu i płatność końcowa	Wypłata przez ARiMR środków z uwzględnieniem wypłaconej zaliczki	100 000,00	50 000,00	25 000,00	nd

ROZWÓJ DG

rozwijanie pozarolniczej
działalności gospodarczej

| Ogólne warunki przyznania pomocy

- ✓ Pomoc jest przyznawana:
 - 1) osobie fizycznej;
 - 2) osobie prawnej;
 - 3) jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej.
- ✓ W przypadku osoby fizycznej lub wspólnika spółki cywilnej będącego osobą fizyczną pomoc jest przyznawana, jeśli, ta osoba fizyczna w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy ma ukończone 18 lat.
- ✓ O pomoc może ubiegać się wyłącznie podmiot posiadający numer EP.
- ✓ Pomoc przyznaje się do wysokości limitu środków określonego w regulaminie naboru wniosków
- ✓ Pomoc nie przysługuje podmiotowi, który podlega zakazowi dostępu do środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 4 ustawy FP, na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu, a także podmiotowi, który podlega wykluczeniu z dostępu do otrzymania pomocy
- ✓ Pomoc nie przysługuje, jeżeli wnioskodawca stworzył sztuczne warunki, w sprzeczności z prawodawstwem rolnym, mające na celu obejście przepisów i otrzymanie pomocy finansowej.

ROZWÓJ DG

rozwijanie pozarolniczej
działalności gospodarczej

| Warunki podmiotowe

- ✓ Pomoc przyznaje się, jeżeli wnioskodawca co najmniej **od roku** poprzedzającego dzień złożenia WOPP, ma na obszarze wiejskim objętym LSR:
 - miejsce wykonywania działalności gospodarczej oznaczone adresem wpisanym do CEIDG – w przypadku osoby fizycznej wykonującej działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy Prawo przedsiębiorców, a w przypadku braku takiego wpisu, jeżeli miejsce zameldowania takiej osoby znajduje się na obszarze wiejskim objętym LSR;
 - siedzibę lub oddział – w przypadku wnioskodawcy będącego osobą prawną lub jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną.

ROZWÓJ DG

rozwijanie pozarolniczej
działalności gospodarczej

| Warunki podmiotowe – c.d.

- ✓ wnioskodawcy nie została dotychczas przyznana pomoc na operację w tym zakresie w ramach PS WPR
- ✓ upłynęły co najmniej 2 lata od dnia wypłaty pomocy wnioskodawcy na operację w zakresie start DG w ramach PS WPR
- ✓ upłynęły co najmniej 2 lata od dnia wypłaty wnioskodawcy płatności ostatecznej na podejmowanie lub prowadzenie lub rozwijanie działalności gospodarczej w ramach poddziałań 4.2, 6.2, 6.4 lub 19.2 objętych PROW 2014-2020
- ✓ w okresie 3 lat poprzedzających dzień złożenia WOPP wnioskodawca wykonywał łącznie co najmniej przez 365 dni działalność gospodarczą, do której stosuje się ustawę Prawo przedsiębiorców, oraz nadal wykonuje tę działalność

ROZWÓJ DG

rozwijanie pozarolniczej
działalności gospodarczej

| Warunki przedmiotowe

- ✓ operacja zakłada miejsce świadczenia usług lub realizację inwestycji **na obszarze objętym LSR** na obszarze wiejskim objętym LSR.
- ✓ która została wybrana do finansowania ze środków danej LSR, a tym samym uzyskała pozytywny wynik wyboru operacji
- ✓ wnioskodawca realizuje zapisy zawarte w **biznesplanie**
- ✓ realizacja operacji powinna przebiegać w nie więcej niż w dwóch etapach, a złożenie wniosku o płatność nastąpi **w terminie do 2 lat od dnia zawarcia umowy**, lecz nie później niż do 30.06.2029 r.
- ✓ W przypadku **operacji inwestycyjnej** trwale związanej z nieruchomością, pomoc przyznaje się, jeżeli jest realizowana na:
 - obszarze objętym LSR;
 - na nieruchomości będącej własnością wnioskodawcy lub do której wnioskodawca posiada tytuł prawny do dysponowania na cele określone we wniosku o przyznanie pomocy przez okres ubiegania się o przyznanie pomocy na operację, okres realizacji operacji oraz okres związania celem (**3 lata** od daty wypłaty płatności ostatecznej)

ROZWÓJ DG

rozwijanie pozarolniczej
działalności gospodarczej

| Warunki przedmiotowe – c.d.

- ✓ W przypadku operacji, która obejmuje koszty zakupu i instalacji odnawialnych źródeł energii, pomoc przyznaje się, jeżeli suma planowanych do poniesienia kosztów dotyczących odnawialnych źródeł energii nie przekracza połowy wszystkich kosztów kwalifikowalnych.
- ✓ Pomocy **nie przyznaje** się na operacje:
 - obejmujące budowę lub modernizację dróg w rozumieniu art. 4 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, targowisk, sieci wodnokanalizacyjnych, przydomowych oczyszczalni ścieków;
 - dotyczące świadczenia usług rolniczych,
- ✓ W przypadku wnioskodawców innych niż osoby fizyczne niewykonujące działalności gospodarczej, **pomoc przyznaje się na operacje zgodne z przedmiotem działalności wnioskodawcy.**
- ✓ Operacja zakłada osiągnięcie co najmniej 30% docelowego zakładanego w biznesplanie ilościowego lub wartościowego poziomu sprzedaży produktów lub usług do dnia, w którym upłynie pełny rok obrotowy od dnia wypłaty pomocy.

ROZWÓJ DG

rozwijanie pozarolniczej
działalności gospodarczej

| Zobowiązania wynikające z umowy

- ✓ wykonywanie działalności gospodarczej i podleganie ubezpieczeniom, **co najmniej w okresie 3 lat od dnia wypłaty płatności ostatecznej**
- ✓ informowanie Samorządu Województwa o **zawieszeniu prowadzonej DG** (okresy zawieszenia działalności nie wliczają się do okresu prowadzenia DG), okresy zawieszenia DG powinny umożliwić realizację zobowiązania do 3-letniego okresu prowadzenia działalności nie później niż do dnia upływu 3 lat od daty wypłaty płatności końcowej
- ✓ osiągnięcie co najmniej **30%** zakładanego w biznesplanie ilościowego/wartościowego **poziomu sprzedaży produktów/usług** do dnia, w którym upłynie pełny rok obrachunkowy od dnia wypłaty płatności końcowej (nie wlicza się okresów zawieszenia działalności) - *jeżeli beneficjent nie osiągnie co najmniej 30% docelowego zakładanego w uproszczonym biznesplanie ilościowego lub wartościowego poziomu sprzedaży produktów lub usług do dnia, w którym upłynie pełny rok obrachunkowy od dnia wypłaty pomocy - zwrotowi podlega 100% wypłaconej pomocy;*
- ✓ **prowadzenie ewidencji** świadczonych usług lub sprzedaży produktów
- ✓ bieżące informowanie **o świadczonych usługach** i ich zakresie/asortymencie poprzez ogólnodostępne środki przekazu
- ✓ **informowanie SW o realizacji biznesplanu**, w ramach operacji, na którą została udzielona pomoc, na 3 miesiące przed upływem ostatniego roku okresu związania celem
- ✓ promuje świadczone przez siebie usługi/produkty oraz publikuje/aktualizuje ich zakres i asortyment.

ROZWÓJ DG

rozwijanie pozarolniczej
działalności gospodarczej

| Wzory:

Dokumenty do wniosku o przyznanie pomocy:

Instrukcja wypełniania wniosku o przyznanie pomocy dla I.13.1 WDR v 2 (WoPP) - [pobierz](#)

Pomocniczy załącznik do instrukcji wypełniania WoPP - [pobierz](#)

Wykaz załączników do WoPP - [pobierz](#)

Załączniki do WoPP - [pobierz](#)

Wykaz załączników do WoP - [pobierz](#)

Wzory umów - refundacja:

Rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej - [pobierz](#)

Załączniki do umów:

Biznesplan - [pobierz](#)

Zestawienie rzeczowo-finansowe - [pobierz](#)

Klauzula informacyjna o przetwarzaniu danych osobowych - [pobierz](#)

Wykaz działek na których będzie realizowana operacja trwale związana z nieruchomością - [pobierz](#)

KODY PKD

objęte wsparciem w ramach LSR 2023-2027 LGD „RAZEM”

START i ROZWÓJ DG – podejmowanie i rozwijanie

[Pobierz ze strony](#)

Kody PKD objęte wsparciem w ramach LSR 2023-2027 LGD „RAZEM” – START i ROZWÓJ DG

START DG - podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej

ROZWÓJ DG – rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej

CEL C.1 Podniesienie jakości życia i integracja mieszkańców, w tym przeciwdziałanie wykluczeniu na obszarze LGD RAZEM do 2027 r.		
P.1.1 Rozwój przedsiębiorczości włączającej		
Wsparcie będzie kierowane na rozwój lub tworzenie oferty w sektorze gospodarki społecznej i opiekuńczej, zwłaszcza wpisujące się w definicję innowacji społecznej. Grupa docelowa to osoby fizyczne oraz istniejące mikro i małe przedsiębiorstwa zmierzające rozpocząć działalność gospodarczą lub rozwijać swoją ofertę w podklasach wymienionych w LSR 202023-2027, tj.: od 86.93.Z do 86.96.Z oraz cały dział 87-88 PKD		
Seksja R OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA	Dział 86 Opieka zdrowotna	86.93.Z - Działalność psychologiczna i psychoterapeutyczna, z wyłączeniem lekarskiej 86.94.Z - Działalność pielęgnarska i położnicza 86.95.Z - Działalność w zakresie fizjoterapii 86.96.Z - Działalność w zakresie medycyny tradycyjnej, uzupełniającej i alternatywnej
	Dział 87 Pomoc społeczna z zakwaterowaniem	87.10.Z - Pomoc społeczna z zakwaterowaniem zapewniająca opiekę pielęgnarską 87.20.Z - Pomoc społeczna z zakwaterowaniem dla osób z zaburzeniami psychicznymi lub uzależnieniami 87.30.Z - Pomoc społeczna z zakwaterowaniem dla osób starszych lub osób z niepełnosprawnościami ruchowymi 87.91.Z - Pośrednictwo w zakresie pomocy społecznej z zakwaterowaniem 87.99.Z - Pozostała pomoc społeczna z zakwaterowaniem, gdzie indziej niesklasyfikowana
	Dział 88 Pomoc społeczna bez zakwaterowania	88.10.Z - Pomoc społeczna bez zakwaterowania dla osób starszych lub osób z niepełno sprawnościami 88.91.Z - Opieka dzienna nad dziećmi 88.99.Z - Pozostała pomoc społeczna bez zakwaterowania, gdzie indziej niesklasyfikowana

CEL C.2 Rozwój przedsiębiorczości i atrakcyjności obszaru LGD RAZEM w oparciu o lokalne zasoby kulturowe i turystyczno-rekreacyjne do 2027 r.		
P.2.1 Rozwój przedsiębiorczości turystyczno-rekreacyjnej przyjaznej środowisku		
Wsparcie będzie kierowane na rozwój lub tworzenie oferty w zakresie rekreacji i spędzania wolnego czasu oraz produktów turystycznych, zwłaszcza powiązanych ze Szlakiem Ziemi Łukowskiej i wykorzystujących potencjał endogeniczny, tj. wpisujące się w definicję innowacji opartej o zasoby lokalne. Grupa docelowa to istniejące mikro i małe przedsiębiorstwa zamierzające rozwijać swoją ofertę lub osoby zamierzające rozpocząć działalność w zakresach wymienionych w LSR 2023-2027, tj. obejmujących działy: 55-56, 77.21, 79 i 93 PKD		
Sekcja I DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWAN IEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI	Dział 55 Zakwaterowanie	55.10.Z - Hotele i podobne obiekty zakwaterowania 55.20.Z - Obiekty noclegowe turystyczne i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania 55.30.Z - Pola kempingowe i pola namiotowe 55.40.Z - Pośrednictwo w zakwaterowaniu 55.90.Z – Pozostałe zakwaterowanie
	Dział 56 Działalność usługowa związana z wyżywieniem	56.11.Z – Restauracje 56.12.Z - Ruchome placówki gastronomiczne 56.21.Z - Okazjonalne przygotowywanie i dostarczanie żywności dla odbiorców zewnętrznych (katering okazjonalny) 56.22.Z - Regularne przygotowywanie i dostarczanie żywności dla odbiorców zewnętrznych (katering regularny) i pozostała gastronomiczna działalność usługowa 56.30.Z - Podawanie napojów 56.40.Z - Pośrednictwo w zakresie działalności usługowej związanej z wyżywieniem
Sekcja O DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWAN IA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA	Dział 77 Wynajem i dzierżawa	77.21.Z - Wypożyczanie i dzierżawa sprzętu rekreacyjnego i sportowego
	Dział 79 Działalność organizatorów turystyki, agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane	79.11.Z - Działalność agentów turystycznych 79.12.Z - Działalność organizatorów turystyki 79.90.Z - Pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji oraz działalności z nią związane
Sekcja S DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, SPORTEM I REKREACJĄ	Dział 93 Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	93.11.Z – Działalność obiektów sportowych 93.12.Z – Działalność klubów sportowych 93.13.Z – Działalność klubów fitness 93.19.Z - Działalność sportowa, gdzie indziej niesklasyfikowana 93.21.Z - Działalność wesołych miasteczek i parków rozrywki 93.29.A - Działalność pokojów zagadek, domów strachu, miejsc do tańczenia i w zakresie innych form rozrywki lub rekreacji organizowanych w pomieszczeniach lub w innych miejscach o zamkniętej przestrzeni 93.29.B - Pozostała działalność rozrywkowa i rekreacyjna, gdzie indziej niesklasyfikowana

START GA

tworzenie gospodarstw
agroturystycznych

- ✓ Dedykowana alokacja – **3 dotacje w celu nr 2**
- ✓ Minimalna kwota wsparcia wynosi: **50 tys. zł**
- ✓ Maksymalna kwota wsparcia wynosi: **100 tys. zł**
- ✓ Maksymalny, dopuszczalny poziom wsparcia wynosi **do 85%** kosztów kwalifikowalnych
- ✓ Wymagany wkład własny **min. 15%**
- ✓ Planowany termin naboru – **II połowa 2026 roku**
- ✓ Z włączeniem do systemu kategoryzacji Wiejskiej Bazy Noclegowej (WBN)

START GA

tworzenie gospodarstw
agroturystycznych

Wyliczenie kosztu operacji przy min. wkładzie własnym **15%** -
START GA tworzenie gospodarstwa agroturystycznego

	wnioskowana kwota dofinansowania (zł)	100 000,00	70 000,00	50 000,00	85,00%
I etap - składanie wniosku do LGD za pośrednictwem ePUE ARMiR	wkład własny	17 647,06	12 352,94	8 823,53	15,00%
	koszt całkowity projektu	117 647,06	82 352,94	58 823,53	100,00%
	koszt kwalifikowalny	117 647,06	82 352,94	58 823,53	100,00%
II etap - podpisanie umowy i wnioskowanie o otrzymanie zaliczki	zaliczka (50%)	50 000,00	35 000,00	25 000,00	50,00%
III - etap realizacja umowy	Kwota, jaką beneficjent musi posiadać po podpisaniu umowy i w trakcie realizacji projektu - po otrzymaniu zaliczki	67 647,06	47 352,94	33 823,53	-
IV etap - rozliczenie projektu i płatność końcowa	Wypłata przez ARiMR środków z uwzględnieniem wypłaconej zaliczki	50 000,00	35 000,00	25 000,00	-

START GA

tworzenie gospodarstw
agroturystycznych

| Warunki podmiotowe

O pomoc może ubiegać się **rolnik, małżonek rolnika lub domownik z małego gospodarstwa rolnego**, (tj. gospodarstwa o powierzchni **mniejszej niż 11,42 ha fiz.**), który:

- ✓ **co najmniej od roku** poprzedzającego dzień złożenia WOPP **posiada** małe gospodarstwo rolne, w którym jest prowadzona działalność rolnicza, a w przypadku wnioskodawcy będącego małżonkiem lub domownikiem rolnika – gdy ten rolnik spełnia powyższy warunek

W celu udokumentowania posiadania gospodarstwa należy przedstawić decyzję o przyznaniu płatności bezpośrednich, natomiast w przypadku nieotrzymywania płatności bezpośrednich - decyzję o należnym podatku od gruntów rolnych (z każdej gminy, w której złożona została informacja IR 1 o gruntach) oraz wszystkie umowy dzierżaw gruntów rolnych.

- ✓ wnioskodawca nie prowadzi ani nie prowadził działalności odpowiednio w zakresach: start GA, start ZE i start GO
- ✓ wnioskodawcy nie została dotychczas przyznana pomoc na działalność odpowiednio w zakresach: start GA, start GO, start ZE, rozwój GA, rozwój GO lub rozwój ZE w ramach PS WPR

START GA

tworzenie gospodarstw
agroturystycznych

| Warunki przedmiotowe

- ✓ realizacja operacji nastąpi w jednym etapie w terminie **do 2 lat od dnia zawarcia umowy** o przyznaniu pomocy, lecz nie później niż do 30.06.2029 r.
- ✓ która została wybrana do finansowania ze środków danej LSR, a tym samym uzyskała pozytywny wynik wyboru operacji
- ✓ W przypadku operacji inwestycyjnej trwale związanej z nieruchomością, pomoc przyznaje się, jeżeli jest realizowana na obszarze objętym LSR; nieruchomości będącej własnością wnioskodawcy lub do której wnioskodawca posiada tytuł prawny do dysponowania na cele określone we wniosku o przyznanie pomocy przez okres ubiegania się o przyznanie pomocy na operację, okres realizacji operacji oraz okres związania celem.- 5 lat od daty wypłaty płatności ostatecznej
- ✓ W przypadku operacji, która obejmuje koszty zakupu i instalacji odnawialnych źródeł energii, pomoc przyznaje się, jeżeli suma planowanych do poniesienia kosztów dotyczących odnawialnych źródeł energii nie przekracza połowy wszystkich kosztów kwalifikowalnych.

START GA

tworzenie gospodarstw
agroturystycznych

| Warunki przedmiotowe – c.d.

- ✓ operacja jest inwestycją polegającą na dostosowaniu małego gospodarstwa rolnego do świadczenia usług polegających na wynajmowaniu pokoi, sprzedaży posiłków domowych i świadczeniu innych usług związanych z pobytem turystów, zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo przedsiębiorców oraz art. 35 ust. 3 ustawy o usługach hotelarskich
- ✓ operacja **nie obejmuje kosztów inwestycji** w produkcję rolniczą lub przetwórczą
- ✓ została przedłożona koncepcja **wdrożenia systemu kategoryzacji WBN**
- ✓ wnioskodawca zakłada przystąpienie do lokalnej, regionalnej lub ogólnopolskiej organizacji **zrzeszającej kwaterodawców** wiejskich nie później niż w dniu złożenia WOP
- ✓ Pomocy nie przyznaje się na operacje: obejmujące budowę lub modernizację dróg w rozumieniu art. 4 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, targowisk, sieci wodnokanalizacyjnych, przydomowych oczyszczalni ścieków; dotyczące świadczenia usług rolniczych
- ✓ rozpoczęcie realizacji uproszczonego biznesplanu możliwe jest nie wcześniej niż w dniu zawarcia umowy o przyznaniu pomocy

START GA

tworzenie gospodarstw
agroturystycznych

| Zobowiązania wynikające z umowy

- ✓ **prorowadzenie działalności**, na którą została przyznana pomoc oraz utrzymanie zrealizowanej inwestycji w **okresie 5 lat** od dnia wypłaty płatności ostatecznej
- ✓ **prorowadzenia ewidencji** odpowiednio świadczonych usług lub sprzedaży produktów rolnych
- ✓ **bieżące informowanie o świadczonych usługach** i ich zakresie lub asortymencie poprzez ogólnodostępne środki przekazu
- ✓ **zgłoszenie obiektu**, w którym świadczone są usługi hotelarskie **do ewidencji innych obiektów hotelarskich** zgodnie art. 39 ust. 3 ustawy o usługach hotelarskich
- ✓ realizacja **konceptji wdrożenia systemu kategoryzacji WBN**, tym samym poddanie obiektu ocenie kategoryzacji oraz uzyskanie zakładanej kategorii WBN | **utrzymanie uzyskanej kategorii WBN** | poddanie się inspekcjom kontrolnym prowadzonym przez Polską Federację Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”
- ✓ **udokumentowanie przystąpienia** do lokalnej, regionalnej lub **ogólnopolskiej organizacji zrzeszającej kwaterodawców wiejskich** nie później niż w dniu złożenia wniosku o płatność (po realizacji inwestycji) oraz kontynuowania członkostwa
- ✓ **informowanie Samorządu Województwa o realizacji biznesplanu**, w ramach projektu, na który została udzielona pomoc na 3 miesiące przed upływem ostatniego roku okresu związania celem

START GA

tworzenie gospodarstw
agroturystycznych

| UBEZPIECZENIE → WERYFIKACJA

Jeśli wnioskodawcą jest **domownik małego gospodarstwa rolnego**, zobowiązany jest przedstawić:

- ✓ zaświadczenie z KRUS, wydane na prośbę domownika, o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników, które ważne jest na dzień składania WoPP
- ✓ zaświadczenie z KRUS wydane na prośbę rolnika potwierdzające, że jest on płatnikiem składek za domownika
- ✓ decyzję o przyznaniu płatności bezpośrednich dla małego gospodarstwa rolnego, której stroną jest rolnik będący płatnikiem składek ubezpieczenia domownika

W przypadku **małżonka rolnika** należy przedstawić odpis skrócony lub pełny aktu małżeństwa wydawany przez Urząd Stanu Cywilnego oraz decyzję o przyznaniu płatności bezpośrednich dla małego gospodarstwa rolnego, której stroną jest rolnik.

UWAGA → WPIS DO CEIDG

Zwolnienie z obowiązku rejestracji działalności agroturystycznej dotyczy wyłącznie rolników, dlatego też pozostałe osoby (**małżonek rolnika lub domownik ubezpieczony w KRUS**), które rolnikami nie są, powinny zarejestrować działalność gospodarczą w CEIDG

START GA

tworzenie gospodarstw
agroturystycznych

| Wzory:

Dokumenty do wniosku o przyznanie pomocy:

Instrukcja wypełniania wniosku o przyznanie pomocy dla I.13.1 WDR v 2 (WoPP) - [pobierz](#)

Pomocniczy załącznik do instrukcji wypełniania WoPP - [pobierz](#)

Wykaz załączników do WoPP - [pobierz](#)

Załączniki do WoPP - [pobierz](#)

Wykaz załączników do WoP - [pobierz](#)

Wzory umów - płatności ryczałtowe:

Tworzenie gospodarstw agroturystycznych **aktualne** - [pobierz](#)

Załączniki do umów:

Biznesplan - [pobierz](#)

Zestawienie rzeczowo-finansowe - [pobierz](#)

Klauzula informacyjna o przetwarzaniu danych osobowych - [pobierz](#)

Wykaz działek na których będzie realizowana operacja trwale związana z nieruchomością - [pobierz](#)

START ZE

tworzenie zagród
edukacyjnych

- ✓ Dedykowana alokacja – **3 dotacje** w celu nr 2
- ✓ Minimalna kwota wsparcia wynosi: **50 tys. zł**
- ✓ Maksymalna kwota wsparcia wynosi: **100 tys. zł**
- ✓ Maksymalny, dopuszczalny poziom wsparcia wynosi **do 85%** kosztów kwalifikowalnych
- ✓ Wymagany wkład własny **min. 15%**
- ✓ Planowany termin naboru – II połowa 2026 r.
- ✓ zgodnie ze standardami **Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych (OSZE)**

START ZE

tworzenie zagród
edukacyjnych

Wyliczenie kosztu operacji przy min. wkładzie własnym **15%** -
START ZE – tworzenie zagród edukacyjnych

I etap - składanie wniosku do LGD za pośrednictwem ePUE ARMiR	wnioskowana kwota dofinansowania (zł)	100 000,00	70 000,00	50 000,00	85,00%
	wkład własny	17 647,06	12 352,94	8 823,53	15,00%
	koszt całkowity projektu	117 647,06	82 352,94	58 823,53	100,00%
	koszt kwalifikowalny	117 647,06	82 352,94	58 823,53	100,00%
II etap - podpisanie umowy i wnioskowanie o otrzymanie zaliczki	zaliczka (50%)	50 000,00	35 000,00	25 000,00	50,00%
III - etap realizacja umowy	Kwota, jaką beneficjent musi posiadać po podpisaniu umowy i w trakcie realizacji projektu - po otrzymaniu zaliczki	67 647,06	47 352,94	33 823,53	-
IV etap - rozliczenie projektu i płatność końcowa	Wypłata przez ARiMR środków z uwzględnieniem wypłaconej zaliczki	50 000,00	35 000,00	25 000,00	-

START ZE

tworzenie zagród
edukacyjnych

| Warunki podmiotowe

O pomoc może ubiegać się **rolnik, małżonek rolnika lub domownik z małego gospodarstwa rolnego**, (tj. gospodarstwa o powierzchni mniejszej niż **11,42 ha fiz.**), który:

- ✓ **co najmniej od roku** poprzedzającego dzień złożenia WOPP **posiada** małe gospodarstwo rolne, w którym jest prowadzona działalność rolnicza, a w przypadku wnioskodawcy będącego małżonkiem lub domownikiem rolnika – gdy ten rolnik spełnia powyższy warunek

W celu udokumentowania posiadania gospodarstwa należy przedstawić **decyzję o przyznaniu płatności bezpośrednich**, natomiast w przypadku nieotrzymywania płatności bezpośrednich - decyzję o należnym podatku od gruntów rolnych (z każdej gminy, w której złożona została informacja IR 1 o gruntach) oraz wszystkie umowy dzierżaw gruntów rolnych

- ✓ wnioskodawca nie prowadzi ani nie prowadził działalności odpowiednio w zakresach: start GA, start ZE i start GO
- ✓ **nie otrzymał dotychczas pomocy** na działalność odpowiednio w zakresach: start GA, start GO, start ZE, rozwój GA, rozwój GO lub rozwój ZE w ramach PS WPR

START ZE

tworzenie zagród
edukacyjnych

| Warunki przedmiotowe

✓ **Pomoc przyznaje się na operację**

- jeżeli LSR przewiduje udzielenie pomocy na operację w tym zakresie lub na dany szczególny rodzaj operacji;
 - która została wybrana do finansowania ze środków danej LSR, a tym samym uzyskała pozytywny wynik wyboru operacji;
 - która zakłada miejsce świadczenia usług lub realizację inwestycji na obszarze wiejskim objętym LSR;
- ✓ Operacja nastąpi w jednym etapie w terminie **do 2 lat od dnia zawarcia umowy** o przyznaniu pomocy, lecz nie później niż do 30.06.2029 r..
- ✓ W przypadku operacji inwestycyjnej trwale związanej z nieruchomością, pomoc przyznaje się, jeżeli jest realizowana: na obszarze objętym LSR; nieruchomości będącej własnością wnioskodawcy lub do której wnioskodawca posiada tytuł prawny do dysponowania na cele określone we wniosku o przyznanie pomocy przez okres ubiegania się o przyznanie pomocy na operację, okres realizacji operacji oraz okres związania celem.- 5 lat od daty wypłaty płatności ostatecznej;
- ✓ Rozpoczęcie realizacji uproszczonego biznesplanu możliwe jest nie wcześniej niż w dniu zawarcia umowy o przyznaniu pomocy.

START ZE

tworzenie zagród
edukacyjnych

| Warunki przedmiotowe – c.d.

- ✓ W przypadku operacji, która obejmuje koszty zakupu i instalacji odnawialnych źródeł energii, pomoc przyznaje się, jeżeli suma planowanych do poniesienia kosztów dotyczących odnawialnych źródeł energii nie przekracza połowy wszystkich kosztów kwalifikowalnych
- ✓ operacja zakłada **realizację przynajmniej dwóch celów edukacyjnych**, o których mowa w standardach OSZE
- ✓ operacja jest inwestycją, polegającą na **dostosowaniu małego gospodarstwa rolnego do świadczenia usług edukacyjnych**, zgodnie ze standardami OSZE
- ✓ operacja zakłada **realizację przynajmniej dwóch celów edukacyjnych**, o których mowa w standardach OSZE
- ✓ operacja **nie obejmuje kosztów inwestycji** w produkcję rolniczą lub przetwórczą
- ✓ operacja **uzyskała pozytywną rekomendację przedstawiciela ODR** – wojewódzkiego koordynatora OSZE pod kątem spójności ze standardami OSZE
- ✓ wnioskodawca przewiduje **przystąpienie do OSZE prowadzonej przez CDR O/Kraków** nie później niż w dniu złożenia WOP
- ✓ Pomocy nie przyznaje się na operacje: obejmujące budowę lub modernizację dróg w rozumieniu art. 4 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, targowisk, sieci wodnokanalizacyjnych, przydomowych oczyszczalni ścieków; dotyczące świadczenia usług rolniczych,

START ZE

tworzenie zagród
edukacyjnych

| Zobowiązania wynikające z umowy

- ✓ dokonanie **zgłoszenia do CEIDG**
- ✓ **utrzymanie** zrealizowanej inwestycji i prowadzenie działalności co najmniej **w okresie 5 lat** od dnia wypłaty pomocy
- ✓ **prowadzenie ewidencji** odpowiednio świadczonych usług lub sprzedaży produktów rolnych
- ✓ **bieżące informowanie o świadczonych usługach** i ich zakresie lub asortymencie poprzez ogólnodostępne środki przekazu
- ✓ **informowanie SW o realizacji biznesplanu** na 3 miesiące przed upływem ostatniego roku okresu związania celem
- ✓ **udokumentowanie przystąpienia do Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych** prowadzonej przez CDR O/Kraków nie później niż w dniu złożenia wniosku o płatność oraz kontynuowanie członkostwa
- ✓ **realizacja wybranych celów edukacyjnych**, o których mowa w standardach Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych (OSZE)

START ZE

tworzenie zagród
edukacyjnych

ZAGRODA EDUKACYJNA

To przedsięwzięcie prowadzone przez mieszkańców wsi na obszarach wiejskich, gdzie są realizowane przynajmniej dwa cele edukacyjne spośród wymienionych:

- edukacja w zakresie produkcji roślinnej
- edukacja w zakresie produkcji zwierzęcej
- edukacja w zakresie przetwórstwa produktów rolnych
- edukacja w zakresie świadomości ekologicznej i konsumenckiej
- edukacja w zakresie dziedzictwa kultury materialnej wsi tradycyjnych zawodów, rękodzieła i twórczości ludowej

START ZE

tworzenie zagród
edukacyjnych

| Wzory:

Dokumenty do wniosku o przyznanie pomocy:

Instrukcja wypełniania wniosku o przyznanie pomocy dla I.13.1 WDR v 2 (WoPP) - [pobierz](#)

Pomocniczy załącznik do instrukcji wypełniania WoPP - [pobierz](#)

Wykaz załączników do WoPP - [pobierz](#)

Załączniki do WoPP - [pobierz](#)

Wykaz załączników do WoP - [pobierz](#)

Wzory umów - płatności ryczałtowe:

Tworzenie zagród edukacyjnych- [pobierz](#)

Załączniki do umów:

Biznesplan - [pobierz](#)

Zestawienie rzeczowo-finansowe - [pobierz](#)

Klauzula informacyjna o przetwarzaniu danych osobowych - [pobierz](#)

Wykaz działek na których będzie realizowana operacja trwale związana z nieruchomością - [pobierz](#)

BIZNESPLAN

01

WSKAZANIE CELU

wskazanie celu, w tym zakładanego ilościowego lub wartościowego poziomu sprzedaży produktów lub usług

02

PLANOWANY ZAKRES DZIAŁAŃ

planowany zakres działań niezbędnych do osiągnięcia celu, w tym wskazanie zakresu rzeczowego i nakładów finansowych

03

INFORMACJE O ZASOBACH

informacje o zasobach posiadanych przez wnioskodawcę niezbędnych ze względu na przedmiot operacji, którą zamierza realizować, w tym opis wyjściowej sytuacji ekonomicznej wnioskodawcy oraz kwalifikacji lub doświadczenia

04

INFORMACJE O DZIAŁALNOŚCI

informacje dotyczące sposobu prowadzenia działalności

KWALIFIKOWALNOŚĆ KOSZTÓW

OGÓLNE ZASADY KWALIFIKOWALNOŚCI KOSZTÓW

Do kosztów ogólnych w ramach realizacji PS WPR 2023-2027 zalicza się w szczególności koszty:

- przygotowania dokumentacji technicznej operacji, w tym:
 - kosztorysów inwestorskich,
 - projektów budowlanych,
 - wypisów i wyrysów z ewidencji gruntów i budynków,
 - projektu OZE (odnawialne źródła energii) i termomodernizacji,
 - audytu energetycznego;
- sprawowania nadzoru inwestorskiego lub autorskiego;
- związane z kierowaniem robotami budowlanymi.

W przypadku gdy pomoc dotyczy zakupu nowych pojazdów, nowym pojazdem, zgodnie z przepisami prawa o ruchu drogowym, **jest pojazd fabrycznie nowy**, który nie był zarejestrowany.

Nie są wspierane operacje/inwestycje, które mają charakter odtworzeniowy, z wyłączeniem operacji dotyczących dziedzictwa kulturowego.

KWALIFIKOWALNOŚĆ KOSZTÓW

KOSZTY **NIEKWALIFIKOWALNE:**

- koszty poniesione **przed dniem złożenia WoPP**
- **koszty ogólne** w części przekraczającej 10% pozostałych kosztów kwalifikowalnych
- koszty remontu budynków, jeśli nie jest on połączony z ich modernizacją
- koszty zakupu nieruchomości
- koszty zakładania sadów i plantacji wieloletnich oraz wymiany nasadzeń
- koszty leasingu zwrotnego oraz dodatkowe koszty związane z umową leasingu, oraz dodatkowe koszty związane z umową leasingu, takie jak marża finansującego i ubezpieczenie
- **podatek od wartości dodanej (VAT):**
 - w przypadku wnioskodawcy **będącego rolnikiem** w rozumieniu art. 3 pkt 1 rozporządzenia 2021/2115 uznaje się, że VAT jest **kosztem niekwalifikowalnym**
 - w przypadku wnioskodawcy innego niż ww. – VAT jest kosztem niekwalifikowalnym, z wyjątkiem przypadków gdy nie podlega on odzyskaniu na podstawie przepisów prawa krajowego;
- koszty zakupu i instalacji **używanych maszyn, urządzeń, wyposażenia, z wyłączeniem eksponatów w ramach operacji dotyczących dziedzictwa kulturowego**
- koszty zakupu zwierząt, nasion i ich siewu oraz roślin jednorocznych i ich sadzenia, z wyłączeniem I.13.1 w zakresie poprawy dostępu do małej infrastruktury
- koszty zakupu **samochodów osobowych**

KWALIFIKOWALNOŚĆ KOSZTÓW

KOSZTY **NIEKWALIFIKOWALNE:**

- koszty rozbudowy **infrastruktury sieci 5G i sieci światłowodowej**
- koszty inwestycji **w nawodnienia w gospodarstwie rolnym** oraz związane z tym koszty budowy ujęć wody
- koszty zakupu **kotłów do spalania słomy**
- koszty inwestycji mających na celu dostosowanie do norm lub wymogów unijnych, z wyjątkiem inwestycji wspieranych na zasadach określonych w art. 73 ust. 5 rozporządzenia 2021/2115
- koszty **sporządzenia wniosku** o przyznanie pomocy i wniosku o płatność;
- **wkłady niepieniężne** polegające na wniesieniu nieruchomości, urządzeń, materiałów, wartości niematerialnych i prawnych, ekspertyz lub **nieodpłatnej pracy własnej**, w tym wykonywanej przez **wolontariuszy** na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie lub **nieodpłatnej pracy społecznej członków stowarzyszenia** wykonywanej na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach – ze składników majątku beneficjenta lub majątku innych podmiotów;
- koszty amortyzacji

VAT

KOSZTY NIEKWALIFIKOWALNE:

Podatek VAT może być kwalifikowalny w przypadku wnioskodawcy niebędącego rolnikiem, gdy brak jest prawnej możliwości odzyskania podatku VAT zgodnie z przepisami prawa krajowego.

Oznacza to, iż zapłacony podatek VAT może być uznany za koszt kwalifikowalny **wyłącznie wówczas**, gdy beneficjentowi zgodnie z obowiązującym prawodawstwem krajowym **nie przysługuje prawo** do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego **lub do ubiegania się o zwrot podatku VAT**.

Posiadanie ww. prawa - potencjalnej prawnej możliwości - **wyklucza uznanie wydatku za kwalifikowalny**, nawet jeśli faktycznie zwrot nie nastąpił, np. ze względu na niepodjęcie przez podmiot czynności zmierzających do realizacji tego prawa.

Sprawdzenie statusu podatnika VAT powinno być przeprowadzone **podczas weryfikacji wniosku o płatność** w oparciu o udostępnioną przez Ministerstwo Finansów bazę podatników VAT. **Obowiązek dostarczenia interpretacji indywidualnej dotyczy tylko podmiotów**, które **będą występować w ww. bazie**, a do **kosztów kwalifikowalnych operacji włączyły podatek VAT**. Ww. interpretacja wiąże się z uzyskaniem informacji, czy podmiot ma możliwość odliczenia podatku VAT w związku z działalnością, na którą otrzyma wsparcie.

VAT

KOSZTY NIEKWALIFIKOWALNE:

- koszty ubezpieczeń;
- koszty wynagrodzeń pracowników zatrudnionych na umowę o pracę na czas określony lub nieokreślony, umowę zlecenie lub umowę o dzieło, podróży służbowych pracowników,
- koszty prowadzenia bieżącej działalności gospodarczej lub statutowej, w szczególności zakupu mediów, najmu powierzchni, zakupu materiałów biurowych, obsługi finansowo-księgowej, doradztwa prawnego, opłat notarialnych, skarbowych i sądowych, wywozu odpadów,

ZOBOWIĄZANIE BENEFICJENTA

– obowiązek informacyjny EFRROW

W przypadku nieinformowania lub nierozpowszechniania informacji o pomocy otrzymanej z EFRROW, zgodnie z przepisami załącznika III do rozporządzenia 2022/129, opisanymi szczegółowo w **Księdze wizualizacji Logo Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 20232027**, opublikowanej na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi – **kwotę pomocy do wypłaty pomniejsza się o 1 % tej kwoty**

Księga wizualizacji – [przejdź do strony](#)

Obowiązki komunikacyjne wskazane są również na stronie

LGD: <https://szlakziemilukowskiej.pl/obowiazek-komunikacyjny>

**WARUNKI UDZIELENIA
WSPARCIA DLA NGO**
(organizacji pozarządowych)

MOŻLIWY POZIOM POMOCY I KWOTY WSPARCIA DLA NGO

Maksymalny dopuszczalny poziom pomocy na operację, tj. stosunek wysokości przyznanej pomocy do kosztów kwalifikowalnych, wynosi do:

▶ **100 %** - w przypadku operacji realizowanych przez **organizację pozarządową!**

Pomoc przyznawana jest w **formie refundacji** poniesionych wydatków kwalifikowalnych! Czyli najpierw ponoszone są wydatki w trakcie realizacji operacji ze środków własnych beneficjenta/Grantobiorcy, a dopiero później, po wykazaniu poniesionych wydatków, są one zwracane, czyli refundowane ze środków UE w określonej wysokości i w oparciu o określone dokumenty rozliczeniowe.

Konkurs - wartość projektu: **50 000,00 zł** – wskazana w regulaminie naboru.
Możliwośćawnioskowania do Samorządu Województwa Lubelskiego o wypłatę zaliczki przez ARiMR (50 %)

Konkurs grantowy - wartość zadania grantowego: **od 10 000 zł do 28 000 zł**, a w przypadku koncepcji SV – **4 000 zł** – minimalna i maksymalna wartość zadania zostanie podana w **regulaminie naboru** i będzie wynikać z kalkulacji kosztów zadań objętych projektem grantowym.

WARUNKI PRZEDMIOTOWE

▶ *Warunki udzielenia wsparcia będą szczegółowo opisane w regulaminie naboru*

- Realizacja operacji max. w 2 etapach
- Realizacja operacji do 2 lat od dnia zawarcia umowy, lecz nie później niż końca czerwca 2029 r.
- **Operacja nie może obejmować budowy lub modernizacji dróg** w rozumieniu art. 4 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, **targowisk, sieci wodno-kanalizacyjnych, przydomowych oczyszczalni ścieków, ani nie może być operacją dotyczącą świadczenia usług rolniczych.**
- Operacja nie może być realizowana w ramach działalności gospodarczej, do której stosuje się ustawę Prawo przedsiębiorców (dot. zakresu nr 7 - włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji).
- Wnioski można składać w terminie określonym w **ogłoszeniu o naborze i regulaminie naboru**
- W naborze można złożyć **tylko 1 wniosek** o przyznanie pomocy wyłącznie drogą elektroniczną za pomocą systemu teleinformatycznego ARiMR, poprzez Platformę Usług Elektronicznych ARiMR (PUE)

WYBRANE ZOBOWIĄZANIA BENEFICJENTA cz. I

► Zobowiązania Beneficjenta są zawarte we **wzorze umowy dołączonej** do ogłoszenia o naborze wniosków

- **niefinansowanie** kosztów kwalifikowalnych operacji z udziałem **innych środków publicznych**;
- **zrealizowanie operacji zgodnie** z przepisami prawa powszechnie obowiązującego, regulaminem naboru wniosków i umową o przyznaniu pomocy;
- **udokumentowanie** zrealizowanej operacji, w tym wykonanie zakresu rzeczowy operacji;
- poniesienie kosztów kwalifikowalnych, stanowiących podstawę wyliczenia przysługującej Beneficjentowi pomocy, w formie rozliczenia **bezgotówkowego**;
- **zrealizowanie operacji zgodnie z kryteriami**, za które zostały przyznane punkty, albo spełnienia warunków lub zrealizowania działań, z tytułu których przyznano punkty i złożenia wniosku o płatność;- **za niekontynuowanie operacji zgodnie z kryteriami Beneficjent zwraca 5% kwoty pomocy za każdy niespełnione kryterium.**
- dla wszystkich transakcji związanych z operacją **prowadzenie oddzielnego systemu rachunkowości** w ramach prowadzonych ksiąg rachunkowych albo **korzystanie z odpowiedniego kodu rachunkowego**, o którym mowa w art. 123 ust. 2 lit b pkt (i) rozporządzenia 2021/2115 w ramach prowadzonych ksiąg rachunkowych,
- złożenie wniosku o płatność wraz z dokumentami potwierdzającymi realizację operacji w terminie wynikającym z umowy o przyznaniu pomocy;

WARUNKI UDZIELENIA POMOCY

wynikające z procedury wyboru i oceny operacji

▶ *Warunki udzielenia wsparcia będą szczegółowo opisane w regulaminie naboru*

LGD dokonuje wyboru operacji i dokonuje ustalenia kwoty wsparcia, przy zastosowaniu **lokalnych kryteriów wyboru**, spośród operacji, które:

- są objęte wnioskami o przyznanie pomocy złożonymi w **terminie, miejscu oraz formie**, o których mowa w ogłoszeniu o naborze wniosków o przyznanie pomocy;
- spełniają **warunki udzielania wsparcia** na wdrażanie LSR;
- są **zgodne z LSR**, w szczególności poprzez realizację celów LSR oraz osiągnięcie zaplanowanych do realizacji wskaźników, a także w zakresie dodatkowych warunków wynikających z LSR bądź regulaminu naboru wniosków;
- uzyskały **minimalną liczbę punktów**, określoną dla danego typu operacji w lokalnych kryteriach wyboru

WYBRANE ZOBOWIĄZANIA BENEFICJENTA cz. II

▶ Zobowiązania Beneficjenta są zawarte **we wzorze umowy** dołączonej do ogłoszenia o naborze wniosków

zapewnienia trwałości operacji w okresie 5 lat od dnia wypłaty płatności końcowej, przez:

- ✓ **nieprzenoszenie prawa własności** ani posiadania dóbr materialnych lub niematerialnych nabytych w związku z realizacją operacji, niedokonywanie zmiany sposobu ich wykorzystania,
- ✓ **niedokonywanie istotnych zmian wpływających na charakter operacji** (chyba, że SW wyrazi na to zgodę);
- ✓ **dokumentowanie zrealizowania operacji** oraz przechowywanie całości dokumentacji związanej z realizacją operacji w okresie realizacji operacji oraz do końca okresu związania celem;
- ✓ **informowania i rozpowszechniania informacji o pomocy otrzymanej z EFRROW**, zgodnie z przepisami załącznika III do rozporządzenia 2022/129, opisanymi szczegółowo w Księdze wizualizacji Logo Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027, opublikowanej na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, w okresie od dnia rozpoczęcia fizycznej realizacji operacji oraz do końca okresu związania celem; obowiązuje plakat min.A3

WARUNKI UDZIELENIA POMOCY dla NGO cz. I

▶ Warunki udzielenia wsparcia będą szczegółowo opisane w regulaminie naboru

- Wnioskodawca posiada nadany tzw. **numer EP** (numer identyfikacyjny nadany przez ARiMR w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności).
- **Siedziba wnioskodawcy na obszarze objętym LSR od 12 mies.** poprzedzających dzień złożenia wniosku.
- **Miejsce realizacji inwestycji** na obszarze Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) LGD „RAZEM” tj. gmin: Adamów, Krzywda, Łuków, Serokomla, Stanin, Stoczek Łukowski, Trzebieszów, Wojcieszków, Wola Mysłowska oraz Miasta Stoczek Łukowski.
- **Wnioskodawca jest właścicielem lub posiada tytuł prawny do dysponowania nieruchomością** na cele określone we wniosku przez okres ubiegania się o pomoc, okres realizacji oraz okres związania celem (min. 7 lat).

WARUNKI UDZIELENIA POMOCY DLA NGO cz. II

▶ *Warunki udzielenia wsparcia będą szczegółowo opisane w regulaminie naboru*

- Wnioskowana kwota pomocy: zgodna z regulaminem naboru.
- Suma pomocy dla jednego beneficjenta oraz wypłaconych mu grantów nie może przekroczyć 500 tys. zł w okresie realizacji PS WPR.
- Realizacja operacji max. w 2 etapach.
- **Realizacja operacji do 2 lat od dnia zawarcia umowy**, lecz nie później niż do 30.06.2029 r.
- Operacja będzie służyć zaspokajaniu potrzeb społeczności lokalnej.
- Infrastruktura będąca efektem tej inwestycji jest ogólnodostępna i niekomercyjna Koszty całkowite operacji nie mogą przekraczać 1 mln euro.(zakres nr 5 - poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej);)
- Operacja nie może obejmować budowy lub modernizacji dróg ani dotyczyć świadczenia usług rolniczych.

KONSTRUKCJA PROJEKTU GRANTOWEGO W LGD „RAZEM”

1. Konsultacje społeczne

LGD prowadzi konsultacje dotyczące zapotrzebowania na zadania grantowe w lokalnych społecznościach.

2. SW ogłasza nabór na projekty grantowe dla LGD

Samorząd Województwa ogłasza nabór dla LGD na składanie projektów grantowych.

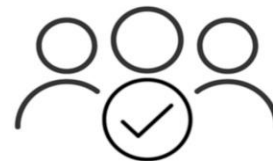

3. LGD składa projekt grantowy do SW

LGD składa do SW projekt zawierający zadania zgłoszone przez społeczność lokalną.

4. SW ocenia projekt i podpisuje umowę z LGD

5. LGD ogłasza nabór na zadania grantowe

LGD ogłasza nabór na konkretne zadania wpisane w zatwierdzonym projekcie grantowym.

6. Rada LGD ocenia wnioski i przyznaje granty

Rada LGD ocenia złożone wnioski i podejmuje decyzję o przyznaniu grantów.

7. LGD podpisuje umowy z grantobiorcami

LGD zawiera umowy o powierzenie grantów z wybranymi grantobiorcami.

KONSULTACJE SPOŁECZNE - PRZEDGRANTY

Przed złożeniem przez LGD „RAZEM” wniosku do Samorządu Województwa Lubelskiego o przyznanie pomocy na projekt grantowy, planujemy przeprowadzenie **konsultacji społecznych, tzw. przedgrantów.**

- ▶ Choć konkurs na wybór grantobiorców zostanie ogłoszony przez LGD dopiero po zawarciu umowy z Samorządem Województwa na realizację projektu grantowego, **to wcześniej chcemy zbadać zainteresowanie społeczności lokalnej planowanym zakresem wsparcia, w ramach danego projektu grantowego.**

Pomysły zebrane podczas konsultacji będą stanowić zestaw zadań podobnych lub komplementarnych, składających się na jeden spójny projekt grantowy, które jednocześnie wpisują się w założenia zawarte w LSR.

DORADZTWO I SZKOLENIA

Pracownicy Biura LGD „RAZEM” oferują bezpłatne **doradztwo indywidualne** oraz organizują szkolenia przed naborami wniosków w ramach wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju 2023–2027.

Zapraszamy do kontaktu i umawiania się na indywidualne spotkania w biurze LGD:

tel.: **25 798 31 94**

e-mail: poczta@lgdrazem.pl

lgdrazem.pl

szlakiemilukowskiej.pl

Informujemy, że udział w szkoleniach lub korzystanie z doradztwa jest punktowane w ramach lokalnych kryteriów oceny operacji!

| Zapraszamy do kontaktu

Lokalna Grupa Działania „RAZEM KU LEPSZEJ PRZYSZŁOŚCI”

ul. Świderska 12, 21-400 Łuków

tel.: 25 798 31 94

e-mail: poczta@lgdrazem.pl

lgdrazem.pl | szlakziemilukowskiej.pl

Godziny pracy biura:

poniedziałek - piątek w godz. 07:30 - 15:30